

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

לב.

עין משפט
נר מצוה

לג א ב מיי פ"כ מהל
אסורי ציאה הל' טו
סמנ לאוין קבט טושי' ע
איש' ע"ג ג טעף :
לד ג מיי פ"ד מלכות
עזת הלכה טו סמנ ג
שעין קט טושי' ח"מ פ"ג
טעף :
לה ד מיי שם הלכה ד
פ"כ מהל אסורי
ציאה הלכה טו סמנ ג
טושי' ע"ג טושי' ע
איש' ע"ג ג טעף :
א

רבינו גרשום

הדאמר ר' יוחנן אין ערער
פחות משנים והכי אמר
ר' אלעזר דהיבא דאיכא
לעריה עד אין מפליגין לא
לא באינין פסקין דמאי
ביניהו כגון דמדחקין לן
כ"י וכו' ע"פ דמסכת
לערוותן דקמא דבבא
דמכשורי ליה אצ"ג דלא אתו
בהרד"ו חיישין לזילותא
דבי דינא דהורדוהו מן
הכהונה והואיל דליכא
אילא חד סהרא דאחי' באפי
בנשיה לא מסקינן ליה דאין
מפליגין לכתובה על פי עד
אחד הואיל דאיכא עוררין
עבר עובדי דלא חיישין
לזילותא דבי דינא משום
דליכא כ"ש ב"ג דאמר משום
ר' שמואל א' הכי דפליגי
חיישי' לזילותא דבי דינא
מאי איתא דאין דאחי' אתו
בנשיה נפשיה אפי' אתו
תרי בהודא כיון דאחתייה
חיישי' לזילותא דבי דינא
ולא מסקינן ליה עד שירא
שניהם כאחד דאחי' העיד
אחד אני ראיתי פלוגי ליה
מפלוגי מנה ואחי' העיד
אחד אני ראיתי פלוגי ליה
מפלוגי מנה אין עדותן
מתקימת בבית דין. שאם
אמר אחד אתי ראיית עדות
זה וחבירו שם היה ולמחר
בא חבירו והעיד כן אין
מפליגין עד שיעידו שניהם
כאחד: ר' נתן אומר וכו'.
מזכיר ר' יוחנן ורשב"ג סבר כר'
נתן דמפליגין:

והאמר רבי יוחנן כו'. ונראה לר"י דר' יוחנן עיקר דבריו אהך
משנה איתמר (א) והיינו דקאמר דברי הכל היינו רשב"ג
ור' אלעזר דליירו צעורין ולהכי לא קא משני הכא ה"מ היכא
דאיכא חוקה דכשרות אצל היכא דליכא חוקה דכשרות לא אמר דמשני

זכ" עשרה יוחסין (קדושין דף עג.) גבי
נאמנת חיה לומר זה כהן דלאמתנין
דהכא קאי וא"ת כיון דלאמתנין דהכא
קאי היכי פריך מיניה התם וצפ"ק
דגיטין (דף ע. ט. וס) דלמא הא דקאמר
ר' יוחנן אין ערער פחות משנים
היינו משום דאיכא עד אחד דמכשיר
ו"ל דהגמ' ידע דר' יוחנן מיירי
דמסקין דינא עליו קול שהוא כן
גרושה ואח"כ צא עד אחד דמכשיר
למסקין הקול ואתו צי מרי כו' וצכה"ג
אמר רבי יוחנן דאין (ו) פחות משנים
ואע"ג דעד אחד שהכשיר והקול
כליתנהו דמי שהרי העד גרוע מן הקול
אם לא החוקה שהרי הקול פוסל
והעד אינו פוסל:

אין ערער פחות משנים. לא צא
לאפוקי אלא עד אחד צא
קול פוסל דמסקינן:
ונפק עליה קלא ואחתייה. לאו
דוקא אחתייה אלא כלומר
ממילא יכד' דאי דוקא אחתייה אמאי
אסקיניה והא איכא זילותא דבי דינא
לממיר ליכא זילותא אלא כשמיירו
צ' פעמים דמשמעתה מוכח דאפי'
בחדל איננה איכא זילותא ל"ד הורדה
גמורה קאמר וליכא זילותא דבי דינא
היכא דהורדוהו על ידי עדות אצל
בהורדה שע"י הקול ליכא זילותא:
ואתא חד סהרא ואסקיניה. ואע"ג

דאמרין דפרכי המגרש (גיטין דף פט. וס) דלא מנטלין קלא גבי גרושה
לכה משום דאית ליה תקנה אצל הכא דאי לא מסקינה ליה פסול
לעולם מנטלין אי נמי בתרומה דרבנן הקילו (א) א"נ מסקינן ליה.
דאוקי תרי זהדי תרי ואוקי גברא אחוקיה דמוזק לן דלצוי כהן
הוא ותימה דבהדי פסוק האומר בקדושין (דף טו.) גבי ינאי המלך
ויבוקש ולא נמצא היכי דמי אילימא דמרי אמרי אישכחא דמרי אמרי
לא אישכחא תרי ותרי נינהו מאי חזית דמכסת אחיני סמוך אחיני
ואמאי לא נמצא והשתא מאי קא פריך דרבה אית לן למימר אוקי
תרי זהדי תרי ואוקי גברא אחוקיה ואוקי ינאי אחוקת אמו דלא
אישכחא ופירש התם בקונט' דחוקת האם לא מהניא להכשיר את
ינאי לפי שאין עדים צאין לפסול את האם לכהונה אלא להעיד על
ינאי ונראה לר"י דלמה לא יועיל חוקת האם לכן הואיל ואינו
יכול להיות שפאה האם כשהיא לא יחיה הן כשר ועוד דהכא
אע"ג דעל הן מעידים לפסול מהניא ליה חוקת האב להכשירו ונראה
לר"י דהיינו טעמא משום דמסקינן זכ" ד' אחין (יבמות דף לא.) ושם ד"ה
(תרי) דכל תרי ותרי הוא ספיקא דרבנן והאם נמי היא ספיקא דרבנן
ולהכי פריך התם סמוך אחיני דנהי דמדלוריימת אמרי' אוקי תרי
זהדי תרי ואוקי אימתא אחוקה מ"מ מדרבנן יש לפסולה והכא לענין
תרומה דרבנן הקילו והתירו זה בתרי ותרי ולאוקמה אחוקיה^א והא
דאמר לעיל שנים אומרים מת וז' אומרים לא מת כו' אצל נשאת
ואח"כ צאו עדים לא תלך אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא
ומדלוריימת אית לן לאוקמה אחוקה דהיא אשת איש והיה לה לזאת
אע"פ שנשאת לאחד מעדיה^א אור"ת דאיתא חוקה דדייקא ומנסבא
ומרעה חוקת אשת איש^א ואם תאמר כי איכא צ' עדים לא דייקא
דליכא חומר כפופה דאמר בהשאה רבה (טו דף פו.) וס) שנשאת
שלא ברשות מותרת לחזור לו ומפרש התם דהיינו שנשאת בעדים^א
ו"ל הואיל ומכחשים זה את זה איכא חומר לא חס מעומד תחת בעלה
צטננת ברי שלה וא"ת צ' אומרים נתגרשה וז' אומרים לא נתגרשה
אמאי לא תלך שנשאת ואח"כ צאו עדים הא לא דייקא דרוביק בנת
הוא דדייקא שיראה שמה יצא וידעו הכל שלא מת ואינה נאמנת
לומר נתגרשה דשלא בפני בעלה מעיזה ומעיה ועוד היכא דאיכא
עדים דקא מסקינן לה מעיזה ומעיה וי"ל דלענין הכי דייקא ומרע'
חוקת אשת איש דלעולם יראה שמה יוחמו או יפסלו בגזלות וא"ת
למאי דלא ידע דצאומר ברי ל' איירי מאי קאמר היא גופא באשם
תלוי קיימת ה"ל למימר בחטאת קיימת וי"ל דפריך אפילו נאמר
דמרי ותרי הוה ספיקא דלוריימת כדפי' זכ" ד' אחין (דף נא.) פירשמי':
אמאי

ורשב"ג סבר ערער טרי. צעין אצל במקום ערער אחד הוה
אחד נאמן להכשירו: והאמר ר' יוחנן. לא אימפרש היכא קאי: ונפק
עליה קלא. קול בעלמא ולא עדות: ואחסיניה. מן הכהונה עד שיצדקו
את הדבר שמעלה היא כהונה. וכל זה יתור לשון הוא צלא לוכך

דרשב"ג סבר ערער טרי (ו) והאמר רבי יוחנן
דברי הכל אין ערער פחות משנים אלא ערער
תרי והכא במאי עסקינן כגון דמחזקינן ליה
באבוב דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן
גרושה ובן חלוצה הוא ואחתייה ואתא עד
אחד ואמר דכהן (ו) הוא ואסקיניה ואתו בי
תרי ואמרי דבן גרושה וחלוצה הוא ואחתייה
ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ודכולי עלמא
מצטרפין עדות והכא במיחש לזילותא דבי
דינא קא מיפלגי ר' אלעזר סבר כיון דאחתייה
לא מסקינן ליה חיישינן לזילותא דבי דינא
ורשב"ג סבר א"נ אחתייה ואנן מסקינן ליה
לזילותא דבי דינא לא חיישינן מתקפה לה רב
אשי או הכי מאי איריא חד אפי' בתרי נמי
אלא אמר רב אשי דכולי עלמא לא חיישינן
לזילותא דבי דינא והכא בצרף עדות קא
מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי (ו) דתניא לעולם
אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד ר'
יהושע בן קרחא אומר אפי' בזה אחר זה אין
עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם
כאחד ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה
היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו:
ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי
ארעא א"ל מינך זבינתה והא שטרא
אמר

דאמרין דפרכי המגרש (גיטין דף פט. וס) דלא מנטלין קלא גבי גרושה
לכה משום דאית ליה תקנה אצל הכא דאי לא מסקינה ליה פסול
לעולם מנטלין אי נמי בתרומה דרבנן הקילו (א) א"נ מסקינן ליה.
דאוקי תרי זהדי תרי ואוקי גברא אחוקיה דמוזק לן דלצוי כהן
הוא ותימה דבהדי פסוק האומר בקדושין (דף טו.) גבי ינאי המלך
ויבוקש ולא נמצא היכי דמי אילימא דמרי אמרי אישכחא דמרי אמרי
לא אישכחא תרי ותרי נינהו מאי חזית דמכסת אחיני סמוך אחיני
ואמאי לא נמצא והשתא מאי קא פריך דרבה אית לן למימר אוקי
תרי זהדי תרי ואוקי גברא אחוקיה ואוקי ינאי אחוקת אמו דלא
אישכחא ופירש התם בקונט' דחוקת האם לא מהניא להכשיר את
ינאי לפי שאין עדים צאין לפסול את האם לכהונה אלא להעיד על
ינאי ונראה לר"י דלמה לא יועיל חוקת האם לכן הואיל ואינו
יכול להיות שפאה האם כשהיא לא יחיה הן כשר ועוד דהכא
אע"ג דעל הן מעידים לפסול מהניא ליה חוקת האב להכשירו ונראה
לר"י דהיינו טעמא משום דמסקינן זכ" ד' אחין (יבמות דף לא.) ושם ד"ה
(תרי) דכל תרי ותרי הוא ספיקא דרבנן והאם נמי היא ספיקא דרבנן
ולהכי פריך התם סמוך אחיני דנהי דמדלוריימת אמרי' אוקי תרי
זהדי תרי ואוקי אימתא אחוקה מ"מ מדרבנן יש לפסולה והכא לענין
תרומה דרבנן הקילו והתירו זה בתרי ותרי ולאוקמה אחוקיה^א והא
דאמר לעיל שנים אומרים מת וז' אומרים לא מת כו' אצל נשאת
ואח"כ צאו עדים לא תלך אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא
ומדלוריימת אית לן לאוקמה אחוקה דהיא אשת איש והיה לה לזאת
אע"פ שנשאת לאחד מעדיה^א אור"ת דאיתא חוקה דדייקא ומנסבא
ומרעה חוקת אשת איש^א ואם תאמר כי איכא צ' עדים לא דייקא
דליכא חומר כפופה דאמר בהשאה רבה (טו דף פו.) וס) שנשאת
שלא ברשות מותרת לחזור לו ומפרש התם דהיינו שנשאת בעדים^א
ו"ל הואיל ומכחשים זה את זה איכא חומר לא חס מעומד תחת בעלה
צטננת ברי שלה וא"ת צ' אומרים נתגרשה וז' אומרים לא נתגרשה
אמאי לא תלך שנשאת ואח"כ צאו עדים הא לא דייקא דרוביק בנת
הוא דדייקא שיראה שמה יצא וידעו הכל שלא מת ואינה נאמנת
לומר נתגרשה דשלא בפני בעלה מעיזה ומעיה ועוד היכא דאיכא
עדים דקא מסקינן לה מעיזה ומעיה וי"ל דלענין הכי דייקא ומרע'
חוקת אשת איש דלעולם יראה שמה יוחמו או יפסלו בגזלות וא"ת
למאי דלא ידע דצאומר ברי ל' איירי מאי קאמר היא גופא באשם
תלוי קיימת ה"ל למימר בחטאת קיימת וי"ל דפריך אפילו נאמר
דמרי ותרי הוה ספיקא דלוריימת כדפי' זכ" ד' אחין (דף נא.) פירשמי':
אמר

(א) כמויות טו. כ. קדושין דף
עג. גיטין דף ע. ט. (ב) קתנן
דף קסד. גיטין דף ג'ג'
סנהדרין דף קמ"ג. כמויות דף קי'
(ג) ופירש מהו' כמויות טו. כ.
(ד) ופירש מהו' כמויות טו. כ.
ד"ה ואסקיניה.

הגהות הב"ח

(א) נמי ואמר דסני גמור
הוא כלי' וכן בסמוך:
(ב) רשב"ג ד"ה חיישינן
לזילותא וכו' ועשו בעלדו
ועינו וכו' להשגיח את הקול
וכי' בשביל קול מעלה
בעלמא כלי' ודאי' ע"כ ד"ה
ד' אלעזר וכל הענין ל' ל'
ר' אלעזר במקום ר'
אליעזר: (ג) תוס' ד"ה
והאמר וכו' איתמר ד"ה
דקאמר: (ד) ר' אלעזר
ערער פחות משנים:

מוסף רש"י

והאמר ר' יוחנן כו'. לא
אימפרש היכא (גיטין טו.)
ונפק עליה קלא. קול
בעלמא ולא עדות (בבבבות
כו.) ואחתייה. מן הכהונה
עד שיצדקו את הדבר,
שמעלה הוא לכהונה (טו.)
ואסקיניה. דמסקין קול הו'
תד מהימן (טו.) ודכולי
עלמא. כין ל' אלעזר כין
לר"י. מצטרפין. שני עדים
המעידים זה על פני זה
בשאר עדות (טו.) לזילותא
דבי דינא. שהורדוהו ועלו
פעמים ונפשו ועלו ועלו
דברים. והיו דקאמר ר'א
דמלמח שהורדוהו ע"פ
העוררין אין מעלין ע"פ עד
זה השני אע"פ שיש אפילו
עם האחר (טו.) אפילו
בתרי. אלו כהני הדדי
כפעם שניה לר"א לא מסקינן
ליה (טו.) ואין עדותן
מתקימת. להתקבל צ"ח
אפילו ראו עינין כשדי
ופלוגתא אחתייה היא ולאו
כ"י יהושע בן קרחא קאמר לה.
ור"א ור"ש פלוגתא דר' נתן
ורבנן פלוגי (טו.)

מוסף תוספות

א. וכן מצאנו
בירושלמי (כתובות פ"ח
ה"ח.) פטו"ט. ב. דקתני
מעלין לכתובה על פי עד
אחד. תוס' כמויות טו. כ.
ג. ונפק עליה קלא
ואחתייה. תוס' היכא
מכות טו. ד. שאין
מורידין מן החוקה על פי
הקול אלא שחוששין ההרי
הדבר בספק. וספרי דכתב
בהו ואחתייה וכו'
לחששא קרי הורדה. ריבט
יובט. ה. ה. ד[ח]תומה כותב
הוה דרבנן. תוס' היכא
מכות טו. ו. והיה דפרכ
הואמר דינא דמפליגין ליה
היינו דוקא לעבודה א"צ
לתרומה דאורייתא. רשב"ג.
ז. ד[ח]כין דמחזקינן לה
לעלמא כאשת איש ובתקין
עדיה נמי קיימי עלה בתקין
דמדלוריימת אחוקיה
קיימת. טו. ח. והואיל לא
ספיקא לפיכך כיון שעשת
לאחד מעדיה לא תצא.
טו. שבאו שני עדים
ואמרו מת בעליך וניתת
מצפפה שהרי לא הייתה
צריכה להיחר ביד מותרת
לחזור לו דאנוסה היא.
ש"י יבמות פ"ג. י. ה' איכא
חוקה דאיתתא דייקא
ומינסבא. רשב"ג.